

Virgil Madgearu. Viața și activitatea

(Medalion)

de Elena Artimon

Virgil Madgearu s-a născut la 14 decembrie 1887 la Galați, într-o familie de comercianți înstăriți. Datorită acestei situații privilegiate a avut parte de o educație aleasă.

După terminarea liceului în orașul natal, pleacă în 1907 la Leipzig, în Germania, pentru a-și continua studiile, pe care le absolvă în anul 1911, când obține și titlul de "doctor în științe economice" cu nota maximă "suma cum laude". Va continua să studieze în Anglia la Londra, unde își va desăvârși studiile economice, atât prin cercetări științifice, cât și printr-o bogată activitate practică.

Reîntors în țară, se remarcă chiar de la început printr-o intensă activitate publicistică, ca redactor șef al unor reviste economice, fiind în același timp prezent pe diverse tribune ale timpului, prin conferințe de specialitate, preocupat îndeosebi de probleme de politică socială.

Din anul 1914 acordă un interes deosebit pentru problemele țărănești, publicând studii de specialitate privind cooperarea agricolă și participând la diverse reuniuni pe aceste teme. Din această perioadă datează și strânsa sa prietenie cu Ion Mihalache, care în acea perioadă experimenta cu succes la Topoloveni aceste forme de exploatare țărănești.

La vârsta de 29 de ani, Virgil Madgearu ocupă prin concurs postul de profesor universitar la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale București, catedra "Studiul întreprinderilor și transporturilor". Ulterior va prelua catedra de "Economie națională", iar din 1935 catedra de economie politică, fiind unul dintre cei mai străluciți dascăli, adevărat creator de Școală economică românească.

În paralel cu munca de la catedră, Virgil Madgearu a desfășurat o rodnică activitate publicistică, fiind autorul unei vaste opere științifice (amintim între altele cele mai importante lucrări "Agrarianism, capitalism, imperialism", 1936, și "Evoluția economiei românești după primul război mondial", 1940), concretizată în peste 40 de lucrări (multe în limbi străine), precum și sute de studii și articole publicate în presa de specialitate.

De asemenea a participat la multe colocvii și conferințe peste hotare, fiind între cele două războaie mondiale cel mai cunoscut economist român pe plan internațional. A inițiat sau a colaborat la înființarea unor asociații și instituții profilate pe probleme economice, dintre care amintim: "Institutul Social Român" și "Institutul românesc pentru studiul conjuncturii economice".

În perioada 1928-1933 (în timpul guvernărilor național-țărănești) a deținut succesiv funcțiile de ministru al industriei și comerțului, ministru de finanțe și - pentru o perioadă scurtă - ministru al agriculturii și domeniilor.

Toate reformele economice îndeplinite de guvernele respective au fost în cea mai mare parte opera lui Virgil Madgearu. (Amintim câteva dintre ele: Legea pentru înființarea impozitului pe venitul global, Legea minelor, Legea cooperăției, Stabilizarea

monetară, Crearea regiilor autonome de stat, Legea contractelor colective de muncă etc.).

În intervalul 1928-1933 participă la Conferința economică de la Londra, ca reprezentant al Blocului țărilor agrare pe care îl inițiasse.

Virgil Madgearu, în calitate de coautor al doctrinei "statului țărănesc" și într-o bună măsură al doctrinei cooperatiste românești, este considerat ca cel mai important teoretician al agrarianismului democratic (alături de Ion Mihalache, C-tin Stere și Gh. Zane) din țările Europei răsăritene și, în același timp, ca unul dintre cei mai prestigioși analiști ai economiei noastre naționale.

În principală sa operă "Evoluția economiei românești", precum și în alte studii, Virgil Madgearu întreprinde o cercetare complexă și multilaterală a dezvoltării fiecăreia dintre ramurile economiei naționale - agricultură, industrie, meșteșuguri și bresle, comerț, transport etc. - precum și a monedei naționale, finanțelor și prețurilor, apoi a raporturilor dintre agricultură și industrie. El ajunge la concluzii inedite cu privire la stadiul de dezvoltare a economiei românești, pe care în preajma celui de al II-lea război mondial o caracteriza ca o economie agrară cu specific țărănesc, aflată la începuturile dezvoltării moderne. Pe această concluzie se întemeiază ideea inevitabilității industrializării și a progresului industrial al României, care încununează creația sa științifică.

Cercetarea faptelor economice îl determină pe Virgil Madgearu să renunțe la apărarea tezei "agrarianismului" românesc și să propună soluții conforme cu realitățile țării.

Dacă industrializarea postbelică a României era de necontestat, Virgil Madgearu a stabilit perioadele parcurse:

a) faza economiei mondiale, perioada de încadrare a României în noul spațiu geografic (1919-1926)

b) faza economiei mondiale, perioada de punere în valoare a capacității de producție în condițiile create de etapele statului și crizei mondiale (1927-1932).

c) faza naționalismului economic (1933-1938)

Pornind de la realitățile economice, Virgil Madgearu a stabilit direcțiile industrializării României, dar și limitele acesteia.

Potrivit concepției sale, direcțiile de dezvoltare a industriei românești erau următoarele:

- industrializarea produselor agricole
- industrializarea lemnului
- intensificarea extracției și prelucrării petrolului
- utilizarea resurselor de materii prime anorganice

Stadiul economiei românești îl explica prin următoarele argumente:

- nu a existat în România un capitalism comercial autohton capabil să se transforme în capitalism comercial, ci un capitalism comercial ca anexă a capitalismului extern

- formarea extrem de lentă a capitalului comercial autohton datorită regimului agrar, cu activitate predilectă în comerț și cămătărie

- politica protecționistă a fost impusă, mai ales, în legătură cu situația precară a balanței de plăți externe

- industria națională românească a avut o dezvoltare anemică

- absența unei piețe de desfacere interne datorită regimului de mizerie rurală

- apariția unor tendințe monopoliste care, prin politica prețurilor ridicate au împins industria într-un cer vicios.

Desigur, multe din observațiile lui Virgil Madgearu sunt infirmate de analiza economiei românești. Totodată trebuie menționat că, spre deosebire de alți ideologi țărăniști, Virgil Madgearu nu a îmbrățișat teoria României "eminamente agrare", deși el este, așa cum s-a spus, unul din fondatorii teoriei "statului țăranesc".

Fundamentându-și concluziile pe teza complementarității economiilor europene și urmărind protejarea populației de consecințele politicilor protecționiste și ale acumulărilor excesive de capital, Virgil Madgearu, spre deosebire de reprezentanții școlii neolibérale românești, a susținut liberul schimb, încurajarea investițiilor de capital străin și tratamentul egal pentru capitalul autohton și străin.

Virgil Madgearu s-a dovedit a fi un apărător al intereselor țăranimii. În acest sens el preconiza pe lângă dezvoltarea industriei, extinderea cooperativelor sătești de toate tipurile și protecția statului, ca soluții esențiale pentru progresul și modernizarea agriculturii și pentru ridicarea standardului de viață în lumea satelor. El arată că utilizarea rentabilă a unui utilaj agricol modern este posibilă numai pentru proprietatea de peste 10 hectare.

Virgil Madgearu și-a extins studiile și a ajuns la concluzii temeinice și fundamentale și în alte domenii decât ale economiei românești, cum sunt relațiile economice internaționale, concentrarea monopolistă și rolul monopolurilor în reglarea economiei din țările occidentale, teoria imperialismului, rolul banilor, prețurilor și finanțelor în economiile dezvoltate.

Cunoscător al realităților economice occidentale, ca și al realităților românești și cu deosebire al exigențelor progresului nostru economic, Virgil Madgearu opta, în 1940, nu pentru economia de piață liberă și necontrolată, ci pentru dirijism și chiar planificare.

Om de știință, patriot și democrat desăvârșit, Virgil Madgearu a denunțat tratatul economic germano-român și aservirea țării față de interesele Germaniei hitleriste, a condamnat fascismul și totalitarismul de orice fel. Totodată, Virgil Madgearu s-a ridicat și împotriva dictaturii regelui Carol al II-lea, motiv pentru care i s-a fixat domiciliul forțat la Mănăstirea Bistrița.

Victimă a legionarilor, a plătit cu viața (a fost omorât de legionari la 27 noiembrie 1940) dragostea sa de țară, umanismul și curajul propriilor opinii.

Pentru a-i răsplăti activitatea pe tărâm științific, în anul 1990, la comemorarea a 50 de ani de la asasinarea lui de către legionari, Senatul Academiei Române l-a declarat membru post-mortem al acestui înalt forum științific românesc.

Bibliografie

Virgil Madgearu, Omul și opera (coordonator M. Todossia), Iași, 1988,
Parlamentul României. Sesiune omarială - Nicolae Iorga - Virgil Madgearu
(comunicări), București, 1991